

Verslag

Bewonersbijeenkomst Hoogstede-Klingelbeek

Maandag 3 februari 2020

Beste bewoner van Hoogstede-Klingelbeek,

Op 3 februari 2020 vond een bewonersbijeenkomst in Hoogstede-Klingelbeek plaats over de energievoorziening in uw wijk. Nogmaals danken wij u hartelijk voor uw aanwezigheid.

De gemeente Arnhem werkt samen met inwoners, ondernemers en corporaties aan een plan hoe we in iedere wijk zonder aardgas onze huizen gaan verwarmen. Binnen de Wijkgerichte Energietransitie is Arnhem West aangewezen als kansrijke wijk, die mogelijk al voor 2030 aardgasvrij kan worden. Hiervoor moeten nieuwe lokale duurzame warmtebronnen worden aangeboord. Op de Hes zal door projectontwikkelaar Amvest een nieuw warmtenet worden gerealiseerd. Deze warmtevoorziening biedt de mogelijkheid tot uitbreiding naar de bestaande woningen in Arnhem West en Hoogstede-Klingelbeek. Op de bewonersavond stonden deze toekomstige ontwikkelingen centraal. De gemeente Arnhem wilde deze avond vooral graag horen hoe u hier als bewoner over denkt en welke vragen u heeft.

Na een woord van welkom trapte wethouder duurzaamheid Cathelijne Bouwkamp de avond af met een toelichting op de Arnhemse AANpak: de Arnhemse werkwijze ten aanzien van het energievraagstuk. Kernwoorden zijn duurzaam, samen en eerlijk: de gemeente en bewoners gaan gezamenlijk op zoek naar de beste lokale oplossing. Ontwikkelmanager Kirsten van Rijen legde vervolgens uit wat dit voor Arnhem West en vooral voor Hoogstede-Klingelbeek betekent. De technische toepassing die op dit moment kansrijk lijkt, een lokaal warmtenet, werd nader toegelicht door Martin Marquering van Inenergie. De komende tijd zal hij de technische opgave en kansen verder in kaart brengen.

De presentatieslides van Kirsten en Martin vindt u [hier](#).

Tijdens deze avond hebben we met jullie gesproken over wat de energietransitie gaat betekenen, wat het oproept, waar een mogelijke warmteoplossing in de toekomst aan moet voldoen en vooral welke vragen een rol spelen. Een aantal vragen hebben we kunnen beantwoorden. Veel vragen hebben we tijdens de avond kunnen beantwoorden. Zo is er bijvoorbeeld al veel praktische informatie te vinden op de websites van [Arnhem AAN](#) of het [EnergieLoket](#). Maar aan de antwoorden op veel van de vragen die op tafel kwamen, zullen wij de komende tijd nog moeten werken. Juist daarom was het voor de gemeente en betrokken partijen zo waardevol om uw perspectief goed te begrijpen, zodat vervolgstappen daar goed op kunnen worden aangepast. Hartelijk dank voor uw waardevolle bijdrage. In de bijlage treft u een verslag van de avond en nog enkele antwoorden.

De komende tijd gaan wij aan de slag met het vormgeven van de vervolgstappen. Wij blijven u betrekken bij de ontwikkelingen in Hoogstede-Klingelbeek. Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben, neemt u dan gerust contact op met Marc van der Burght, via marc.van.der.burght@arnhem.nl

Blijf ook op de hoogte via GroenWest, ArnhemAAN en de werkgroep Klingelklimaat.

Met vriendelijke groet,
namens alle betrokkenen,

Kirsten van Rijen - Ontwikkelmanager Arnhem West

Lees onder de foto's verder voor het verslag

Belangrijkste oogst: wat gaf u de gemeente mee?

Er zijn vragen over de techniek van een warmtenet en alternatieve oplossingen, dit gaat over:

- **De inrichting in de wijk** - Kunnen we van bestaande leidingen gebruik maken? Kan het elektriciteitsnet en de bodem het aan? Waar komen de extra bronnen? Hoe kun je collectief (bijvoorbeeld blok van 5) aansluiten op een bronverwarming?
- **De alternatieven voor aardgas** - Welke alternatieven zijn er verder nog voor aardgas, en welk systeem? Is all electric een mogelijkheid? Is het IJsbuffersysteem ook geschikt? Arnhem is 'waterstof stad', welke mogelijkheden biedt dit?

Er zijn vragen over technische zaken en aanpassingen in het eigen huis, dit gaat over:

- **Verskillende typen huizen** - Hoe gaan we om met verschillende typen huizen, t.a.v. isolatie en verwarming? Er staan hier jaren 30 woningen tot hypermodern. Meteen al een geopperd idee: collectieven organiseren per leeftijdsgroep huizen. Oude huizen hebben meer tijd nodig (Hoogstedelaan), jonge huizen kunnen direct afkoppelen (Maisveld).
- **Advies** - Hoe krijg ik voor mijn situatie het beste advies? Waar krijg ik een goed bouwkundig advies? Hoe kun je beoordelen welke oplossing het beste lijkt? Er is beter inzicht nodig in het verbruik per huishouden, gas en elektra, in vergelijking met andere woningen.
- **Inzicht in woning** - Wanneer moet ik stappen maken? Kan ik daar in begeleid worden? Wanneer is mijn huis genoeg geïsoleerd en hoe kom ik daar achter? Wanneer en hoe weet ik of mijn huis geschikt is voor lage temperatuur verwarming?
- **Praktische zaken** - Waar laat ik de warmtepompinstallatie? Wat als je huis niet geschikt is voor vloerverwarming? Kun je hiermee ook douchen? Hoe kan je als individueel huishouden aansluiten op een collectieve bronvoorziening? Welk label moet mijn woning hebben om aan te sluiten op het buurtnet?
- **Welstand en gemeentelijke regelgeving** - Hoe gaat de gemeente om met maatregelen/isolatie aan buitenzijde woning?

Er zijn vragen over geld, dit gaat over:

- **Inzicht in kosten** - Kunnen alle kosten in beeld gebracht worden, inclusief huisaansluiting? Wat is de investering? Waar moet je individueel rekening mee houden?
- **Financiering** - Waar halen wij het geld vandaan? Welke subsidiemogelijkheden zijn er? Zijn die anders als we aangewezen worden om voor 2030 van het gas te gaan? Wordt er gefinancierd door de overheid? Voorfinanciering gasnet door overheid zoals vroeger, kan dat nu ook?
- **Toekomstige kosten** - Blijven de woonlasten neutraal? Wat zijn de voorziene energiekosten t.o.v. huidige energiekosten? Biedt warmtenet voldoende borg om niet duurder uit te zijn dan gas? Hoe worden warmtetarieven gereguleerd? Geldt bij een hoger energielabel hogere OZB?

Er zijn overwegingen over de rol van kansrijke wijk, dit gaat over:

- **Verplichten** - Als de wijk worden aangewezen als 2030 wijk, is iedereen dan verplicht voor die tijd een alternatieve oplossing te kiezen? Met andere woorden, gaan wij in dat geval hoe dan ook in 2030 van het gas af?
- **Tijdspad** - Loont de voorttrekkersrol van de wijk? Moeten we wel zo snel willen gaan? En andersom vragen pioniers zich af: hoe houd je de moed erin? Voor hen gaat het te traag.

Er zijn vragen over organisatie en draagvlak, dit gaat over:

- Hoe is schaalgrootheid te regelen? Kun je iedereen meekrijgen, individueel en VVE? Zo niet, wat dan? Hoe pakken we de organisatie aan? Wie is de coördinator? Wie heeft het overzicht?

Er werd aandacht gevraagd voor keuzevrijheid en eigenaarschap, dit gaat over:

- **Onafhankelijkheid van advies** - Heb ik keuzemogelijkheden inzake de verschillende opties? Worden we gedwongen richting warmtepomp vanwege keuze Amvest/Hes? Moeten we andere systemen ook niet onderzoeken?
- **Beheer** - Wie gaat het warmtenet beheren? Belangrijk: betrouwbaar/goede klantenservice, professionele partij, deskundig, veilig, flexibele keuzevrijheid, terug kunnen vallen op (hybride) alternatief bij ontevredenheid.

Toelichting op de gestelde vragen

Duurzame energiebronnen voor aardgas

Het alternatief voor fossiele aardgas is duurzame energie. Voorbeelden hiervan zijn windturbines, zonnepanelen, geothermie (warmte uit diepe aardlagen), waterstof, biogas, restwarmte van de industrie en aquathermie.

Duurzame energieoplossing en inrichting van de bestaande wijk

Iedere oplossing voor duurzame energie heeft consequenties voor de inrichting van de bestaande wijk. Dit geldt zowel voor de openbare ruimte als in woningen, gebouwen. Mogelijkheden voor gebruik van de huidige capaciteit, zoals het gas- en elektriciteitsnet is meer afhankelijk van de duurzame energieoplossing, de aanwezige infrastructuur en de kwaliteit. Ook zijn de noodzakelijke aanpassingen in de woningen/gebouwen sterk afhankelijk van de warmteoplossing.

Aanpassingen in de woningen

In Hoogstede-Klingelbeek zijn verschillende typen huizen. Van jaren 30 tot hypermodern. De aanpassingen in de woningen is maatwerk en zal dus in veel gevallen heel verschillend zijn en is afhankelijk van de warmteoplossing. Onderdeel van de verdere verkenning naar een duurzame warmteoplossing zal ook onderzoek gedaan gaan worden naar noodzakelijke aanpassingen voor de verschillende type woningen en investeringen.

Nu al aan de slag

Aardgasvrij wonen begint met goede isolatie. Daar kun je meteen mee aan de slag gaan. Begin met plekken waar nog geen isolatie zit en die makkelijk te isoleren zijn. En benut iedere verbouwing of onderhoud aan je huis om de isolatie te verbeteren. Hierover is al veel praktische informatie te vinden op de websites van Arnhem AAN of het EnergieLoket.

Kosten investeringen woningen en financiering

Het aanpassen van de woningen aan de nieuwe warmtevoorziening vraagt om investeringen. De hoogte van de investering zal per woningtype en warmteoplossing verschillen waar wij op dit moment nog niets over kunnen zeggen. Bij de verdere uitwerking zal dit in beeld gebracht gaan worden. Ook mogelijke oplossingen voor de financiering hiervan zullen hierbij worden meegenomen. Op dit moment zijn er overigens al verschillende subsidiemogelijkheden voor energieverbruik en andere maatregelen van uw woning. Meer informatie hierover is te vinden op de website van het EnergieLoket Midden Gelderland <https://www.elmg.nl/onderwerpen/subsidies-en-financiering>

Versnellings- of kansrijke wijk en draagvlak bij bewoners

Hoogstede-Klingelbeek is samen met de overige buurten in Arnhem-West aangewezen als kansrijke wijk. In deze wijken neemt de gemeente voortouw om samen met stakeholders en wijkgebruikers onderzoek te doen naar een alternatieve warmtebron en te komen tot een haalbare businesscase om de wijk - of een deel daarvan - aardgasvrij te maken. Ook wijkinitiatieven - zoals GroenWest - kunnen hierin het voortouw nemen. In deze wijken zullen wij actief het gesprek aan gaan met bewoners om hen te betrekken bij de mogelijke potentie van de wijk om voor 2030 van het aardgas af te gaan, wat dit voor hen betekent, hoe ze zelf kunnen overdragen (bewustwording, energiebesparen en isoleren). Dit doen wij onder de vlag van Arnhem AAN! Hierbij halen wij op hoe wijkbewoners tegenover de alternatieve warmteoplossing staan en of er draagvlak is te creëren. Dit is van belang voor de haalbaarheid van de businesscase. Vervolgens zal in wijken die daadwerkelijk 'voor 2030' worden aangewezen om van het aardgas af te gaan samen met de bewoners en professionele stakeholders een wijkwarmteplan opgesteld worden.

Kansen voor warmtenet Hoogstede-Klingelbeek

Op dit moment laten wij door Inenergie onderzoeken wat de kansen zijn voor uitbreiden van het toekomstige warmtenet op de Hes naar Hoogstede-Klingelbeek en verdere uitbreiden naar de bestaande buurten in ArnhemWest. In overleg met Klingelklimaat van GroenWest verwachten wij u over de resultaten van dit onderzoek en het warmtenet voor de zomer verder te kunnen informeren. Aspecten als beheer, betrouwbaarheid en eventuele andere alternatieve warmteoplossingen bij ontevredenheid zijn vraagstukken bij de verdere uitwerking.